

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRASOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu anu 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe anu 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULU XLVII.

SE PRENUMERA:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

© seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

N° 141.

Vineri 10 (22) Augustu

1884.

Brașovă în 9 (21) Augustu.

Cu câtă bucuriă n'amă fi luată condeiul a mână spre a dá de scire tuturor amicilor învățământului românesc, că în fața pericolului, de care este amenințat acest învățământ și în fața uneltirilor iesuitice, cari subminază chiar vechile aședămintele ale bisericei române unite, mai ales în ținutul Sătmarului și al Maramureșului, capii dieceselor dela Gherla și Oradea-mare s'au hotărât de a merge în visitațiune canonică prin toate comunele periclitare, căutându de a îndreptă relele, ce le voru află și încurajându poporul la luptă pentru bunurile sale cele mai scumpe pământesci.

Nu ne-a fostă dată înse acésta bucuriă.

Prea Sânșile loră Episcopii dela Oradea și Gherla își urmăză liniștiți ocupațiunile de toate zilele și despre ceea ce se întâmplă prin comunele mai depărtate ale dieceselor loră în potriiva școlilor noastre află numai când și când câte ceva, pôte deprin diare.

Acésta este negreșitū causa, pentru care școlile noastre românesci din județulu Sătmarului au devenitū đicându așa: „res nullius.“ Nu se mai șcie cine e stăpănu peste ele și cui îi sunt supuși învățătorii. Fie-care boierū strenposū ungurescū, care trece prin satū pôte întră în școlă română, cercetěză, iea pe bietulū învățatorū la răspărū și se gerěză ca stăpănu. Ca mâne vomū auđi, că făimoșii Singhaleși, cari se află acum în Peșta, unde se arată pentru bani, trecendū prin Sătmarū în Ardélū se vorū instală în vreo școlă de ale noastre și din învățatorū vorū face unū felū de impresario pentru arangiarea produțiunilor lorū.

Mai erī alaltăeri, când amū făcutū responsabil pe ordinariate și consistorii pentru cele ce se petreceau cu învățătorii noștri din Sătmarū, în detrimentulū culturei noastre naționale, ni s'a obiectatū din unele părți, că organele superiōre ori câtū de multū ar veghiā asupra școlilor noastre nu potū impedecā pe unii séu pe alții dintre învățătorii noștri de a cere premii dela societățile de maghiarisare.

Noi însă amū đisū, că fapta celor 17 învățatori este unū semnū, că le lipsesc conducerea și directiva adevărată. Din nenorocire unū nou faptū vine acum a ne justificā părerea și a ne deschide ochii, și mai multū, ca se vedemū în totā grozăvia pericolulū ce ne amenință.

Astăđi primimū numērulū celū din urmă dela 19 l. c. alū diarului săptămānalū „Szatmar és Vidéke,“ ce apare în capitala județului din vorbă. Intre întâmplările din județū găsīmū și următorulū faptū caracteristicū:

Membrii societății de maghiarisare „Szechényi“: George Lajos, primulū notarū alū orașului Baia-mare și Geiza Sarmasagh, profesorū gimnasialū, sunt trimiși ca comisari din partea numitei societăți în comuna Baia-de-susū (Felső Banya) pentru ca se examineze pe învățecii școlii elementare române gr. cat. ca să constate progresulū ce l'au făcutū elevii în limba maghiară.

Esamenulū se face. Învățatorulū Florianū Danciu se pune la dispozițiā comisariilor societății de maghiarisare. La esamenū asistă preotulū satului Stefanū Popū, Andreiu Tempfi, capelanulū romano-catolicū (!) și câți-va părinți de ai copiilor-

După încheierea esamenului micii copii și copile au cântatū — ne spune „Szatmar és Vidéke“ — frumosū și cu „însuflețire“ imnulū maghiară „Isten áld meg a magyart.“ Raportulū se finesce cu următorulū anunț laconicū:

„Numiții comisari ai societății „Szechenyi“ vorū cercetă Joi școlă română gr. cat. din „Blidari.“

Nu ne suntū de ajunsū inspectorii de școlē reg. unguresci, cari, de când cu întroducerea forțată a limbei maghiare în școlēle noastre primare, au totdeuna unū pretecsū de amestecū și de ingerință asupra lorū! A mai trebuitū să avemū parte în Sătmarū și de comisari speciali ai societății de maghiarisare de acolo. Pe care lege se baséză amesteculū acestora? Cine le dá voia să colinde prin satele române și să facă visitațiuni în școlēle noastre? De unde și până unde preoții și dascalii noștri se punū așa de grabnicū la dispozițiā lorū? Esistă doră vreo poruncă dela episcopulū din Gherla, care sē-i oblige a face onoruri slugarnice comisariilor societății „Szechenyi“?

Asupra acestorū cestiuni dorimū în interesulū învățământului românescū să fimū fără amânare lămuriți de cătră căpeteniile școlare confessionale din Gherla, respective Oradea-mare. Avemū resonū chiar de a pretinde acésta, deōrece poporulū românū vrea cu totū dreptulū să șcie ce se întâmplă cu școlēle sale susținute din munca și sudōrea lui.

Neajunsurile, de cari trebuie să sufere școlēle noastre, avēu celū puținū până acum unū înțelesū órecare. A suferi însă ca școlēle române confessionale se deviază o jucăriā în mână unorū fanatici, cari s'au întrnitiți în societate privată, acésta este pré multū, acésta trece peste marginile răbdărei noastre.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alū „Gaz. Trans.“)

Steyr, 21 Augustu. — Maieseatea Sa a cercetatū erī înainte de amēđi espozițiunea, a visitatū bisericile și institutele publice, cu tōte că timpulū a fostū ploiosū. Numerosū poporū formândū spalieri a salutatū pe Maiestatea Sa cu strigări însuflețite.

Paris, 21 Augustu. — Alaltaeri a fostū în Marsilia 8, în Toulon 1, în departamentulū Pireneilorū ostici 15, în Francia sudicā 21 morți de coleră.

Roma, 21 Augustu. — Alaltaeri s'au ivitū în provinciile infecte 12 casuri de bolă colerică și 6 casuri mortale de coleră.

Steyr, 21 Augustu. — Maiestatea Sa a dăruitū 3100 fl. pentru scopuri humanitare; la 12 ore din Ți a plecatū, după o cordială despărțire în strigătele entusiaste ale poporului.

CRONICA ȚILEI.

„Rēsboiulū“ află, că cinstitulū d. Schala, care a păcălitū publiculū bucuresceanū cu proba focului, încasandū vre-o două mii de franci, a înșelatū și pe unū bietū băiatū sēracă, care i-a servitū de casierū, nevoinđū sē-i plătescā dreptulū lui pentru serviciulū ce i-a făcutū.

„Patria“ spune, că cu trenulū de marfă de Duminecă au plecatū din Iași în America 190 Evrei. Ei s'au îndreptatū la Hamburg și d'acolo în America.

Călătorīa bună!

„Diarului „L'Indépendance Roumaine“ i-se scrie din Belgrad, că este probabilū că A. S. principele Alexandru alū Bulgariei va însoți pe M. S. Regele Carolū în călătorīa sa la Belgradū.

„Telegrafulū“ spune, că d. I. C. Brătianū, prim-ministru, a plecatū Duminecă dela Florica la băile dela Marnenbad, însoțitū de doi fii ai d-sale.

Acelașū diarū spune, că construirea palatului episcopālū dela curtea de Argeșū se va începe în tōmna acésta. Pentru construirea acestui palatū s'a alcătuitū suma de 480,000 lei.

ADUNAREA GENERALĂ A „ASOCIAȚIUNII TRANSILVANE.“

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Orăștia, 6 (18) Aug 1884.

Raportulū

comitetului „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românū,“ despre activitatea sa în timpulū dela adunarea generală din Deeșū, adecă dela 1 Sept. 1882 până la 31 Dec. 1883.

Onoratā adunare generală!

Urmândū conclusulū adusū în ședința a II-a a adunării generale dela Deeșū din anulū 1882 p. prot. 33, prin care s'a stabilitū anulū școlarū ca anū de gestiune alū Asociațiunei, comitetulū își ia voia a presentā onoratei adunări generale, întrunite în orașulū Orăștia, în conformitate cu dispozițiunea statutelorū din § 32 g., următarulū raportū despre activitatea sa în periodulū dela adunarea generală din Deeșū din anulū 1882, până la 31 Decem. 1883.

Deōrece inse unele cestiuni mai importante, resoluite de comitetū în ședințele anului curentū, cari prin urmare ar fi să fie cuprinse numai în raportulū despre anulū curentū, care e a se presentā adunării generale din 1885, — sunt de natură a reclamā o decisiune mai grabnică prin conclusulū adunării generale presente, comitetulū își permite a le aduce și pe acestea în legătură cu raportulū asupra gestiunei anului trecutū, înaintea adunării generale din anulū acesta.

I.

În periodulū dela adunarea generală din Deeșū, până la 31 Dec. 1883 comitetulū a ținutū 29 ședințe. Atātū în ședințele până la adunarea generală, din Brașovū, câtū și în ședințele urmate după acésta adunare, care, reconstituindū comitetulū prin nouă alegere, n'a făcutū schimbare în conducerea comitetului, presidiulū l'a purtatū vice-președintele Jacobū Bologa, fiindū președinte Tim. Cipariu, care parte prin depărtarea locului, parte prin starea sănătății debilitate, fū impedecatū a conduce însuși afacerile Asociațiunei. Amintindū la acéști locū despre conducerea comitetului Asociațiunei, nu putemū trece cu vederea a aduce la cunoscintiā onoratei adunări, că alegerea de președinte alū Asociațiunei făcutā la adunarea generală din Brașovū în persōna d-lui preposițū metropolitanū Timoteiu Cipariu, și de vice președinte în persōna d-lui Iacobū Bologa, a obținutū aprobarea mai înaltā prin rezoluțiunea în Ministeriu de interne de dto 15 Nov. 1883 Nr. 95,973.

În legătură cu acestea ne permitemū a aduce la cunoscintiā, că în 16/28 Iunie 1883 serbēndu-se din partea archidiecesei gr. ort. prin parastasū solemnū în Rēsinarī a 10-a aniversare a încetării din viață a neuitatului archiepiscopū și metropolitū Andrei baronū de Șaguna, comitetulū în vedere că multū regretatū repausatū a fostū unulū dintre întemeetori Asociațiunei transilvane și primulū ei președinte, și-a ținutū de a sa dorință a aduce umbrei repausatului omagie sale prin prezentare corporativă la acea solemnitate și prin depunerea unei cununi în numele Asociațiunei pe mormēntū.

Aici va fi loculū se vē aducemū la cunoscintiā două schimbări ce sau făcutū în decursulū anului 1883 cu privire la comitetū, una din motivū că ea își are reflexulū sēu în rațiociniulū ce se presentā on. adunării generale, alta din motivū că reclamā o dispozițiune nouă a acesteia. Schimbarea cea dintāiu privesce localulū comitetului Asociațiunei. Devenindū adecă Asociațiunea proprietară de casă, comitetulū s'a mutatū cu cancelaria, cu casa și cu bibliotecā din localulū închiriatū de până aci, în localulū stabilū din casa propriā a Asociațiunei, pentru care mutare au fostū de trebuintā unele reparaturi și adaptări. Schimbarea a doua s'a făcutū în funcționării Asociațiunei. Anumitū d. căpitanū Stejarū, casarū alū Asociațiunei până la adunarea generală din Brașovū declinandū dela sine onōrea de a mai fi alesū pe viitorū în acésta funcțiune, fū, la reconstituirea comitetului, alesū controlorū. Resignandū însă din cauza multelor sale ocupațiuni și din cauza bătrânețelorū la noua funcțiune,

Cursul la bursa de Viena
din 20 Augustu st. n. 1884.

Rentă de aur ungară 6%	122.20	Bonuri croato-slavone	100.—
Rentă de aur 4%	92.30	Despăgubire p. dijma de vin ungar.	98.75
Rentă de hârtia 5%	89.05	Imprumutul cu premiu ungar.	114.90
Imprumutul căilor ferate ungare	142.20	Losurile pentru regularizarea Tisei și Segedinului	115.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ung. (1-ma emisiune)	96.30	Renta de hârtia austriacă	80.90
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ung. (2-a emisiune)	118.50	Renta de arg. austr.	81.75
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ung. (3-a emisiune)	102.70	Renta de aur austr.	103.05
Bonuri rurale ungare	101.10	Losurile din 1860	135.10
Bonuri cu cl. de sortare	101.—	Acțiunile băncel austro-ungare	858.—
Bonuri rurale Banat-Ti-mișu	101.—	Act. băncel de credit ung.	307.50
Bonuri rurale transilvane	101.—	Act. băncel de credit austr.	308.80
		Argintul — Galbin	
		impărătesc	5.75
		Napoleon-d'ori	9.65 1/2
		Mărci 100 imp. germ.	59.50
		Londra 10 Livres sterlinge	121.60

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 5 Augustu st. v. 1884.

Renta română (5%)	Cump. 93 3/4	vënd. 94
Renta rom. amort. (5%)	95 3/8	—
convert. (6%)	97 1/4	98
Impr. oraș. Buc. (20 l.)	34 1/4	—
Credit fonc. rural (7%)	102 1/4	103
" " (5%)	90 1/2	92 1/4
" " urban (7%)	101 3/4	102
" " (6%)	97 1/2	98
" " (5%)	87 1/2	88
Banca națională a României	1365	1400
Ac. de asig. Dacia-Rom.	340	354 1/2
" " Națională	237 1/2	243
Aur	544.00	—
Bancnote austriace contra aur	2.07	2.09

Cursulu pieței Brașov
din 21 Augustu st. p. 1884.

Bancnote românesce	Cump. 9.11	Vënd. 9.11
Argint românesc	9.05	9.10
Napoleon-d'ori	9.62	9.94
Lire turcesce	10.86	10.00
Imperiali	9.86	9.88
Galbeni	5.64	5.66
Scrisurile fonc. » Albina «	100.50	101.50
Discontul	7—10 %	pe an.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI.“

se pot face de la **1 și 15** a fie-cărei luni.

Pentru Austro-Ungaria pe an	12 fl. v. a.
" " " 1/2 "	6 " "
" " " 1/4 "	3 " "
Se acórdă abonamente și lunare cu	1 " "
Pentru România și străinătate pe an	36 franci
" " " 1/2 "	18 " "
" " " 1/4 "	9 " "

Cel mai ușor mijloc de abonare este prin mandat postal. Abonamentele se plătesc înainte.

Rugăm pe domni abonați să binevoiescă a ne da lămurit adresa, ca trimiterea diarului să nu sufere nici cea mai mică întârziere.

Administrațiunea.

Depozit de postavuri de Brașov.

Subscriși au onore a aduce la cunoștința onor. publică, că în piața Brașovului „Têrgul Florilor“ 326 și-au stabilit un deponit al cunoscutelor fabricate de Postav de lână neamestecat și de culore veritabilă și mărfuri de modă și ne rugăm de binevoitorul concurs al onor. publică fiind gata a lă servi cât mai solid.

Wilhelm Scherg & Comp.

4—15

21—25

Învitare de abonament la cele mai eftine diare române.

„Amicul Familiei“ diar beletristic și enciclopedic-literar — cu ilustrațiuni. Apare regulat în 1/13-a și 15/27-a di a fie-cărei lune în număr câte 2—3 côle; — și publică: novele, poesii, romanuri, aventuri picante, impresii de călătorii, studii sociali; — articlii scientifici mai ales din sferă economiei și a igieniei de casă. — »Sciri din lumea mare« cu preferință acelea, cari interesază mai de aproape societatea românescă, — „principii din viață și notițe de petrecere. Fie-care număr este bogat și frumos ilustrat. — Prețulu de prenumerațiune pe anul întreg e numai 4 fl. pre 1/2 an 2 fl., pre 1/4 de an 1 fl. v. a. — Pentru România pre anul întreg 10 franci — lei plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

„Preotul roman.“ Diar bisericesc, scolastic și literar. Apare regulat în 1-a și 16-a di (c. n.) a fie-cărei lune, în număr câte de 1 1/4—2 1/2 côle și publică: „articlii din sfera tuturor științelor teologice“ — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali, dar mai ales rituali, — predice pre domineci, serbători și diferite ocașuni, mai ales pentru ocașuni funebrale, precum și »schite de predică,« și ori-ce amenunte aplicabili în predică, »catechese« și alte »invățături pentru popor, tractate pedagogice, didactice, studii și recenzii literare, sciri — din sfera bisericescă, scolastică și literară — Prețulu de prenumerațiune pe anul întreg e 4 fl., pre 1/2 2 fl., pre 1/4 1 fl. — Pentru România pre anul întreg 10 franci — lei, — plătibili în bilete de bancă ori în timbre postali.

„Cărțile Săteanului Român.“ Pentru toate trebuințele poporului român. Apare în fie-care lună câte una carte de 1—1 1/2 côle — și publică: »novele populare, istoriore, fabule, poesii, anecdote, proverbi« și alte »amenunte de invățatură și petrecere, cunoștințe de economie, industrie, igienă ș. a., — »sciri din lumea mare« mai ales acelea cari mai de aproape ating pe poporul nostru. — Prețulu de prenumerațiune pe un an întreg e numai 1 fl. v. a., pentru România 2 franci 50 bani — plătibili în timbre postali.

Tote aceste trei diare deodată abonate costau pre anul întreg 8 fl. v. a., pentru România 20 franci — lei.

— Esemplare complete dela începutul anului mai sunt câteva. —

Acea, cari vor abona toate trei diarele noastre, ori barem două din ele, vor primi îndată gratis patru portrete foarte frumoșe.

Numeri de probă se trimit gratis ori cui.

A se adresă la: **Cancelaria „NEGRUȚIU“** în Gherla (Szamosujvár) unde se mai allă încă de vëndare următoarele **opuri de minune eftine:**

Amor și dincolo de mormânt. Novelă de Ponson du Terail, trad. de N. F. Negruțiu. Prețulu 30 cr. — Biblioteca Săteanului Român. Cartea I, II, III, IV., cuprind materii foarte interesante și amuzante. Prețulu la toate patru 1 fl. — câte una deosebi 30 cr. — Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii foarte interesante și amuzante. Prețulu 30 cr. — Colectă de Recepte din economie, industrie, comerț și chemie pentru economi, industriași și comercianți. Prețulu 50 cr. — Apologiă. Discusiuni filologice și istorice maghiare privitoare la Români, învederite și rectificate de Dr. Gregoriu Silasi. — Partea I. Paul Hunfalvy despre Cronica lui Georg Gabr. Șincai. Prețulu 30 cr. — Rascerea limbei românesce în vorbire și scriere învederită și apreată de Dr. Gregoriu Silasi. Broșura I. și II. Prețulu fie-căreia e 40 cr. — Ambele împreună 70 cr. — Poesii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un volum de 192 pagini cuprinde 103 poesii bine alese și arangiate. Prețulu redus (dela

1 fl. 20 cr. la) 60 cr. — Ifigenia în Aulida. Tragedia în 5 acte, după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețulu 30 cr. — Ifigenia în Tauris. Tragedia în 5 acte, după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețulu 30 cr. — Branda seu Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoșu. Novela istorică națională. Prețulu 20 cr. — Elu trebuie să se însore. Novela de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțiu. Prețulu 25 cr. — Secretele alor trei nopți seu trei morți vii. Romanu englesu după Frankstein de Pamfilu I. Grapini. Prețulu 50 cr. — Herman și Dorotea după W. de Goethe traduciune liberă de Const. Morariu. Prețulu 50 cr. — Economie pentru școlele popor. de T. Roșiu. Ed. II, Prețulu 30 cr. — Petulantulu. Comedia în 5 acte, după August Kotzebue, tradusă de Ioan St. Șiluluțu. Prețulu 50 cr. — Nu mă uita. Colectiune; de versuri funebrale urmate de iertăciuni, epitafie ș. a. Prețulu 50 cr.

— Tote acestea 20 opuri deodată procurate se dau cu prețulu bagatelă de 3 fl. 60 cr. —

— OCHIANURI —

(veți figură în „Leipziger Illustrirte Zeitung“ dela 5 Augustu)

escelente în cât privește tăria și foarte curate, **binocluuri** pentru **câmpu** și pentru **teatru**.

Cel mai renumit fabricant de lorniete (Jumelles) în Paris, Lepage, a vëndut din aceste renumite ochianuri cu prețuri eftine mai mult de 100,000 bucăți dându-le în comisiune tuturor opticilor din Europa. Și eu am primit 100 bucăți și nu pot lăsa să trecă această ocașie fără a recomandă onor. publică aceste sticle elegante și demne de prețulu lor. Ele întrec ca binocluuri totu ce până acum s'a vëndut în felulu acesta, și se pot cumpăra în două mărimi cu piele fină și cu curele pentru purtat cu fl. 10—12. În Anglia, Francia, Rusia și Austria, din cauza calității lor aceste ochianuri se întrebunțază și în armată.

Spre a vedé aceste sticle invită pe onor. publică

SAMUEL FISCHER,

opticu, strada Căldărariloru, Purzengasse Nr. 550.

Trămirile în provincie se vor face prompt și decă nu va conveni marfa se reîntorce prețulu.

Totu în același timp recomandă și instrumentele mele de optica, matematică, chirurgie, precum și aședarea de **telegrafe, de case și telefonuri** cu prețuri foarte avantagiöse.